

Skoledirektør Poul E. Carlsen

Min far, Poul E. Carlsen, blev født i Krøjerup lidt syd for Holbæk d. 12. november 1921. Hans far hed Albrecht Frederik Carlsen. Han er født i Ordrup by ved Kirke Sonnerup, men er vokset op i Fledskov ved Ugerløse. Han blev gift med Martha Karen Marie Nielsen, Soderup. Far havde en søster, Ruth Petersen, som er født i 1920.

Mine bedsteforældre forpagtede i 1917 jorden til smedestedet i Krøjerup ejet af smeden Christoffer Jensen. En le og plovskær fra smedestedet i Krøjerup var på den tid kendt viden om.

Mine bedsteforældre flyttede ind i den lille forpagterbolig på ca. 50m².

Min fars fødehjem

Krøjerup set fra marken

De 14 tdr. land, der hørte til forpagtningen, lå 1 km fra byen. Hver dag skulle de om sommeren hente og bringe køerne den lange vej fra gården til marken. Når andre kunne køre 20 læs roer på en dag kunne de kun nå 10 læs roer på grund af den lange afstand. Jorden var en stor, leret bakke, som på den tid var svær at dyrke.

Min farfar havde som ung være ansat ved DSB i København en vinter, men da lærkerne begyndte at synge, flyttede han ud på landet igen for at blive landmand. De levede et enkelt liv med begrænsede økonomiske muligheder, men for min far var denne barndom meget vigtig og en stor glæde og inspiration resten af livet. I hjemmet havde man traditioner, som han senere videreførte til sine børn, ligesom han ofte talte om den mad, de dengang fik. Vi hørte om, når julegrisen blev slagtet, og der blev lavet finker, blodpølse, grovhakket medister, æbleflæsk og om flæsk, der blev henkogt til senere brug. Min farfar tilhørte Indre Missionsk. Min farmor var vokset op i et baptistisk hjem, og tilhørte menigheden i Tølløse. Da hun traf min farfar og ville gå over til Indre Mission,

skabte det en krise i familien. I lang tid måtte hun ikke besøge sine forældre. Der var dengang modsætninger mellem de kristne trosretninger, så man ikke måtte gifte sig ind i andre trosfælleskaber. Min far havde en fætter, hvor hans søster blev forvist fra hjemmet, da hun giftede sig med en ikke troende. Først, da min fars fætter var 60 år, lykkedes det igen at få forbindelse med søsteren.

Min farfar holdt søndagsskole for omegnens børn. Han var en rolig og meget vellidt mand. Min farmor var meget udadvendt og altid klar til at hjælpe andre, når de have brug for det; bl.a. ved sygdom.

Smedestedet

ind i hans bolig, så min farmor kunne passe den gamle mand. Boligen var bygget sammen med stalden. For at kunne købe gården måtte min farfar optage et lån på 3000 kr. Det blev afdraget med 30 kr. om året. Ved købet

lovede min far, at han blev på gården og hjalp til, ellers kunne det ikke lade sig gøre. Dette løfte brød han senere, og det var han resten af livet opmærksom på, selv om han aldrig fik kritik af hverken min farfar eller faster, tværtimod.

På et tidspunkt blev det muligt for min bedsteforældre at købe smedestedet. Den gamle smed Christoffer Jensens bestyrerinde blev syg, og det blev besluttet, at familien Carlsen skulle flytte

Smedestedet med bolig

For som dreng

Min far var med til at passe gården fra han var lille, som de fleste andre børn på landet. Han var med til at passe dyrene, men kunne også deltage i markarbejdet. Trækkraften var 2 store arbejdsheste. Han kunne sidde på hesten, når der skulle radrenses roer, eller han kunne køre til møllen i Nr. Jernløse for at få malet byg, så den kunne bruges til foder. På en sådan tur hjem fra møllen mistede han 10 år gammel styringen af hesten. Den ville hurtigt hjem, og det kom den!

Krøjerup forskole

I Krøjerup var der en lille landsbyskole med forskole og en skole med et klasselokale til de ældste elever. Min far var dygtig, så lærer Bruun kom over til min bedsteforældre for at overtale dem til at lade min far læse videre på Holbæk Privatskole, hvor deres søn skulle begynde. Det var far ikke interesseret i, så efter konfirmationen kom han ud at tjene.

Han tjente 2 år på en gård i Nr. Jernløse. Imens han gik og pløjede, besluttede han sig for

Christian Jensens gård i Nr. Jernløse

at læse til lærer. I spøg forklarede han senere sin beslutning med, at mens bønderne gik ude i solen og svedte i høsten, gik læreren i skyggen under sine blommetræer i haven.

Men først skulle der tjenes nogle penge til "prep"-året, det første år på seminariet, som var et

forberedelses år for dem, der ikke havde nogen realeksamen. Far fik arbejde på det nærliggende Knabstrup teglværk, hvorfra han i hele sin barndom havde kunnet høre fyraftensklokkens ringe. På Knabstrup teglværk kan man stadig se den sjældne rundovn, hvor man brændte mursten. Desværre er den meget forfalden og overgroet med græs og træer. Sådant ser den øvrige del af det tidligere teglværk også ud. Dengang min far arbejdede der, var dets keramik særdeles værdsat. Gennem generationer havde arbejdere

udviklet håndværket, så dets produkter var af meget høj kvalitet. Jørgen Wiinblad fik produceret sine keramikvarer her, inden produktionen flyttede til Portugal, men det er en anden historie. Far blev sat til bl.a. at bære keramik på lange brædder over skulderen. Da han var klejn af vækst, fik han resten af livet en skæv skulder af at bære det tunge, våde lertøj. Det var til tider hårdt arbejde, hvor de unge drenge blev sendt ind i en røgkanal fra 7 murede ovne, for at rense den for slagger. De måtte kravle på alle 4 i varme og støv. De unge drenge kunne bedst komme ind og rense op.

Rundovnen på Knabstrup Teglværk

Efter 2 år havde han tjent penge nok til i 1939 at begynde på det nu nedlagte Haslev Seminarium. Det var en stor omvæltning for ham, men han nød at lære om alt det nye

Haslev Seminarium

inden for fysik, biologi, litteraturhistorie mv. En verden åbnede sig for ham, som han kun havde kendt meget lidt til, og som han tog til sig med stor begejstring. Det sociale liv var han også glad for og fik flere venner for livet.

Efter et år bestod min far sin prepeksamen med udmærkelse. For at

kunne fortsætte på selve seminarieuddannelsen forestod endnu en

udfordring, nemlig penge. Denne gang kunne han jo ikke arbejde sig til pengene. I ferien gravede han tørv i Åmosen, men det han tjente der var kun til lommepenge. Han måtte tage et lån i banken. For at låne skulle man have kautionister. Derfor måtte min farfar spænde hesten for vognen, og sammen tog de rundt til de mere velstillede bønder for at få dem til at kautionere for lånet. Det må have været svært for min farfar. Om nogen var han en mand, der nød uafhængigheden af andre, og at man skulle svare enhver sit. Det må også have lagt et pres på min far. Hvis han ikke bestod eksamenen, ville han stå med en stor gæld, som andre i sognet hæftede for. Det var derfor en stor fornøjelse, da min far 15 år senere havde betalt sin gæld tilbage og kunne invitere kautionisterne til middag i Nr. Asmindrup. Far dimitterede som elev nr. 1000 fra Haslev Seminarium og bestod eksamen med 1. karakter.

Da far var færdig med seminariet i 1944, fik han ansættelse på Roskilde Hvile, som dengang blev brugt som iagttagelseshjem for vanskelige drenge. I dag er det kollegium, hvor min søn, Rasmus, i øvrigt har boet, da han studerede. Halvdelen af dagen skulle drengene arbejde i urtehaven, den anden halvdel skulle de undervises i klasselokalet. Forstanderparret og de 3 lærere skulle observere drengene og finde ud af, om de skulle til et børnehjem, sinkehjem, familiemæssig pleje eller hjemsendes. Det var en hård arbejdsplads, men far lærte at håndtere disse ofte vanskelige drenge, en lærdom han senere skulle få gavn af som lærer.

Roskilde Hvile observationshjem

Den nærmeste kirke for beboerne i Krøjerup var Sdr. Jernløse. I Sdr. Jernløse var der en forskolelærerinde ved navn Rigmor Hansen. Hun var også organist ved kirken og korleder. Desuden holdt hun møder for KFUM & K. I 1941 deltog min far i et af disse arrangementer. De unge skulle sættes sammen ved bordet, og det foregik med sang. Han havde fået strofen "Jeg en går mig bygge vil", og en pige skulle så synge fortsættelsen "der skal være have til". Det

Sdr. Jernløse forskole

blev min mor, Eva, der sang fortsættelsen. Hun boede hos Rigmor, der var hendes faster. Mor

var ansat på telefoncentralen. Det blev begyndelsen på et kærlighedsforhold, der senere blev til et ægteskab. Faster Rigmor havde optrådt som "Kirsten giftekniv", tror jeg. Hun kendte mine bedsteforældre. Der skulle gå mange år, før mine forældre giftede sig, men de skrev lange breve til hinanden i alle de følgende år.

Telefoncentralen i Sdr. Jernløse

Men s. 17. okt. 1946 skulle det være, de blev gift i Alleshave Kirke. Min morfar og mormor var ejere af gården Nørrehoved, hvor festen efterfølgende blev holdt. Forinden, d. 7. marts samme år, havde min far den sorg at miste sin mor, Marie. Hun døde på Holbæk sygehus af tuberkulose i en alder af 56 år

Alleshave kirke

Frydendal skole

I 1946 fik min far ansættelse som 2. lærer på Frydendal skole ved Mørkøv. Her flyttede det unge par ind i en lærerbolig. I den anden ende af bygningen boede 1. lærer Andersens. Mine forældre tilbragte 4 år her, men allerede efter 3 år fik min far et årskursus i psykologi og dansk. De flyttede derfor til en lejlighed i København, hvor jeg blev født i 1949.

I 1951 blev far i en alder af 29 år ansat som førstelærer ved Nr. Asmindrup Skole i Odsherred. Et nyt kapitel, der skulle vare i 18 år, var klar til at tage sin begyndelse

Skolen var en gammel stråttækt bygning. Min søster, Anne Bodil, blev født her. Bygningen var lerklinet og fugtig, så hun led i det første år af kighoste. Men udsigten over Sejrbugten var flot og i haven var det gamle akacietræer.

I den ene ende af stuehuset var der et klasselokale for elever i 4.-7. klasse. Om vinteren skulle der fyres op i kakkellovnen for at få varme. Parallelt med stuehuset lå en gammel længe i bindingsværk, hvor der bl.a. opbevaredes kul og brænde. Mellem de to bygninger lå den nyeste bygning, hvor der var vaskerum og toiletter til eleverne.

Nr. Asmindrup gamle skole

Kirken lå lige op ad skolen, og der var en låge i kirkegårdsdiget fra skolen. Det var meget praktisk, for 1. læreren var også ansat som degn, så far benyttede ofte denne låge. Det var et meget bundet job at være kirkesanger, men det var også en god måde at lære sognets beboere at kende.

Efter en begravelse blev min far som regel spurgt, om han ikke kom med i forsamlingshuset til kaffe, og om han ville synge for på salmerne der.

På den tid forventedes det, at præsten og læreren tog aktivt del i det sociale liv i sognet. Det passede min forældre rigtig godt.

Nr. Asmindrup Forsamlingshus

De oprettede en litteraturkreds, hvor den nyeste litteratur blev diskuteret. De stod for folkebiblioteket og en aftenskole. Min mor deltog i Husmoderforeningens møder, og min far blev medlem af sognerådet for Det Radikale Venstre. På det kirkelige område deltog de i Santalmissionens møder.

Den nye skole fra 1954 blev en fin ramme om sognets aktiviteter, selv om sognerådet helst så, at forsamlingshuset stadig blev benyttet til festlige arrangementer. Derfor blev

Nr. Asmindrup nye skole

skolens juletræsfester altid holdt i der og ikke i skolens nye gymnastiksal. Skolen blev centrum for gymnastikforeningens mange aktiviteter.

Min søster, Inger Merete blev født i den nye skole, hvor der både var centralvarme og badeværelse med badekar. Der var ikke mange i sognet, der havde disse faciliteter. Derfor blev der også bygget to baderum i skolen, så sognets beboere kunne komme og få et bad. I løbet at

60'erne fik de fleste dog selv et badeværelse.

I Nr. Asmindrup fik min fars interesse for historie mulighed for at folde sig ud. Han fandt Chr. d. IV's jagtslot på bakken ned til Svinninge. En landmand havde fortalt ham, at han altid pløjede murrester op et bestemt sted i marken, og et efterår fik far lov til at grave på stedet. Jeg har stadig glas, jern og keramik fra den udgravning. Han beskæftigede sig også med den nedlagte landsby i Ulkerup skov, men den blev først frilagt efter, at han var rejst fra sognet.

Ved skolen var der ansat 7 lærere. De havde et lærermøde om året. Det var som regel overstået på 1 time, og derefter morede man sig med leg og spil. Administrationen var minimal, og lærerne snakkede med hinanden dagen igennem, så der var ikke de store problemer at diskutere.

Fars interesse for nye undervisningsmetoder betød tidligt indkøb af filmapparat og båndoptager ligesom gruppearbejde blev praktiseret. Det var vigtigt for far, at eleverne lærte om det nære samfund og dets historie, så eleverne kom på ture til skov og strand, så historiske mindesmærker og kom på længere ture til Holbæk og København. Der blev indført specialundervisning for de elever, der havde brug for det. Også en ungdomsskole blev oprettet.

På det organisatoriske felt blev far formand for Odsherreds Lærerkreds, og han sad også i samarbejdsudvalget for lærere i Holbæk Amt. Da han trak sig som formand for lærerkredsen stod amtsskolekonsulent S. Møller Petersen klar til at ansætte ham som pædagogisk konsulent. I mange år kørte far efter skoletid til Holbæk for at hjælpe Møller Petersen på amtskontoret i Holbæk.

Det blev til 18 gode år i Nr. Asmindrup, men i 1969 fik far ansættelse som skoleinspektør ved Tuse skole. Kort tid efter blev Møller Petersen syg, og far blev konstitueret som amtsskolekonsulent samtidig med, at han fortsatte som skoleinspektør ved Tuse skole. I forbindelse med kommunesammenlægningen i 1970 blev der oprettet en skoledirektørstilling, ved hvilken han blev ansat i 1971, og så begyndte et nyt kapitel med 15 år som skoledirektør i Holbæk Kommune.

Tuse Skole

Den nye storkommune fik et nyt skolevæsen med 11 skoler. En stor del af tiden gik med at diskutere skoledistrikter og antal skoler. Far lagde stor vægt på, at skolerne på landet skulle fortsætte, selv om flytningen fra by til land allerede dengang var begyndt. Han

forfægtede det synspunkt, at der ikke var længere fra f.eks. Tuse skole til Bjergmarkskolen i Holbæk end der var fra Bjergmarkskolen til Tuse. Elevtallet øgedes og der var et byråd, der var positivt stemt over for skolevæsenet, så der blev bygget nye skoler samt bygget nyt til nogle af de eksisterende. En stor glæde var det for far at få oprettet en naturskole syd for byen på

Holbæk naturskole

Ladegårdsjorden med skov og sø omkring. Her blev der bygget små huse, hvor eleverne kunne arbejde med de ting de fandt i naturen omkring dem. Der blev ansat en naturvejleder og indkøbt sikahjorte. Hvert år kom skolernes bh - klasser på besøg, og hver elev plantede et lille træ. På den måde fik eleverne et tættere forhold til naturen, den natur min far selv holdt så meget af, og som betød så meget for ham. Han var fortsat optaget af, at eleverne skulle kombinere det teoretiske med det praktiske. Derfor blev der også oprettet en erhvervsskole især beregnet på de elever, der havde vanskeligt ved teorien. De skulle i stedet udvikle praktiske færdigheder samtidig med, at de fik undervisning i dansk og matematik.

Det blev nogle meget travle år for far, da også hele kulturforvaltningen hørte ind under hans domæne. En stor glæde var det for ham at være med til at arrangere Dronning Margrethes og prins Henriks besøg i Holbæk. Det var lige ham at være med til at understøtte de mange kulturelle aktiviteter og ofte gik søndagsturen til et eller andet arrangement i en af byens haller eller parker. Det var en meget spændende tid for ham, men da han fyldte 65, syntes han alligevel, at der skulle friske kræfter til, så han besluttede at gå på pension.

Dronning Margrethe i Holbæk

Huset på Fjordhøj

Det var nok med nogen betænkelighed, at han gik på pension. Han havde hele livet været meget aktiv med indflydelse på rigtig meget. Hvordan ville det nu gå ham som pensionist?

Da far blev skoledirektør, fulgte der ikke længere tjenestebolig med stillingen, så mine forældre købte først et og nogle år senere et andet hus på Fjordhøj i Holbæk i en af de mange nye udstykninger.

Da far lod sig pensionere, besluttede de sig til at sælge huset og flytte til kollektivhuset på Vesterled i Holbæk, der lå lige ned til fjorden. Far havde altid ønsket at bo ved vandet. De boede første i den gamle villa, hvorfra udstykningen stammede, men senere flyttede de over i højhuset og fik en dejlig lejlighed. De varede ikke ret længe, så var far formand for bestyrelsen, og da huset trængte til en kraftig reovering, var der nok at tage fat på for bestyrelsen.

Kollektivhuset Vesterled

En anden beskæftigelse han kastede sig over, var hjorteavl. Sammen med 4 gode venner, indhegnedes et stykke mose ved Tuse og indkøbt et antal dådyr og en buk i Sverige. På det tidspunkt troede mange på disse hjortefarme, og far blev også involveret i opbygningen af et slagteri i Jylland, selv om det var hans mening hovedsagelig at sælge avlsdyr. Det blev aldrig den store økonomiske fidus, men de 4 venner havde en fornøjelig tid sammen omkring dette spændende projekt.

På den flagsmykkede talerstol udtalte skoledirektør Poul Carlsen: »Vi skal stå vagt om de arvede goder«. Foto: Ellis B. Jensen.

Da far blev pensioneret fik han endelig tid til at dyrke sin store passion for lokalhistorie. Han kastede sig over lokalhistorien i de sogne, som hans familie gennem generationer havde berøring med, nemlig Ågerup, Tuse og Nr. Jernsløse sogne. Mine forældre kørte til Landsarkivet og Rigsarkivet i København for at finde frem til fars forfædre. Det førte dem også til Norge, da en del af slægten havnede der. For begge sine forældre nåede han tilbage til midten af 1700-tallet.

En anden stor historisk interesse var 1700-tallets udflytninger af gårdene, og her fulgte han især Løvenskiolds betydning for områdets befolkning. Det var vigtig for ham at finde frem til den overordnede histories betydning for det lokale samfund. Det blev til mange foredrag om emnet på lokalhistoriske foreninger og taler til Grundlovsdag. Til det sidste var far aktiv og havde gennem årene tilegnet sig et kæmpe kendskab til historie, folk og steder.

Min far døde i 1992 kun 70 år gammel, men han havde med sin store flid, engagement og entusiasme nået utrolig meget. Han levede "Et jævnt og muntert, virksomt liv på jord." Hans udgangspunkt i livet var ikke forandret. Det kommer til udtryk i Salmen "Du gav mig o Herre en lod af din jord", hvor det bl.a. lyder "du gav mig et dagværk og brød til mit bord. Her lever jeg trygt på dit mægtige ord, der taler til mig som til alle".

